

Vårdstatistik 2019

Analys ur ett invånarperspektiv i Region Västernorrland

(Kortversion)

Sammanfattning

Detta är kortversionen av den nya vårdstatistikrapport som Region Västernorrland har tagit fram. Rapporten är den första i sitt slag och utgår från invånarperspektivet. Syftet är att beskriva och analysera utvecklingen inom regionens hälso- och sjukvård, skapa överblick och jämföra invånarnas vårdkonsumtion i länets olika kommuner, samt utifrån kön och ålder.

Befolkningens storlek och ålderssammansättning, liksom socioekonomiska faktorer, inverkar på behovet av vård. Sett till hela länet har åldersgruppen 70–74 år ökat mest sedan 2014. Ökningen har varit särskilt stor i Kramfors kommun, vilket till en del kan förklara att antalet mottagningsbesök inom primärvården också ökat i kommunen. Inom länets övriga kommuner har antalet besök minskat.

Ett generellt antagande är att högre utbildningsnivå ger bättre hälsa. I länet är andelen högutbildade avsevärt högre bland kvinnorna (22 procent) jämfört med männen (12 procent). Samtidigt är kvinnorna betydligt mer benägna att söka läkarvård än männen. Av kvinnorna har 48 procent av länets listade varit på minst ett läkarbesök inom primärvården under 2019, att jämföra med 39 procent av männen.

Bland länets yngsta invånare (under 20 år) var akuta infektioner i övre luftvägarna vanligast förekommande diagnosavsnitt för läkarbesök inom primärvården. I åldrarna 20–54 år var neurotiska, stressrelaterade och somatoforma syndrom (symptom utan påvisbar somatisk grund) vanligast förekommande, men ju högre ålder desto lägre andel. Från och med 60 års ålder fanns inte detta diagnosavsnitt med bland de tio vanligaste. Dessvärre ser man att diagnosavsnittet fanns med bland de mest förekommande bland ungdomar i åldern 15–19 år.

Åldersgrupperna 0–4 år och 65 år eller äldre har högre andelar än övriga åldersgrupper bland dem som varit på läkarbesök inom den öppna specialistvården under 2019. Länsverksamheterna akutsjukvård och ambulans liksom ortopedi var bland de vanligaste inom samtliga åldersgrupper. Psykiatri däremot fanns bara med bland de vanligaste i åldersgruppen 20–39 år.

Inskrivning vid en kirurgisk eller kardiologisk avdelning fanns med bland de mest förekommande i samtliga åldersgrupper under 2019. Psykiatrisk avdelning fanns med i åldersgrupperna till och med 59 år. Inskrivning vid en psykiatrisk avdelning var näst vanligast i åldersgruppen 20–39 år medan det kom först på femte plats i åldersgruppen 40–59 år. Detta visar återigen att psykiska besvär är vanligast bland yngre vuxna.

Rapporten visar även på skillnader mellan länets kommuner när det gäller andelar patienter inom olika diagnosavsnitt. Det är dock viktigt att påpeka att man inte kan dra några generella slutsatser av dessa skillnader. Resultatet visar hur det såg ut under just 2019. Kommande rapporter får visa om skillnaderna var temporära eller inte.

Innehåll

Inledning	4
Invånarna i Västernorrland	4
Stora skillnader i demografisk försörjningskvot	5
Svag ökning av andelen högutbildade i länet.....	6
Utvecklingen inom primärvården	7
Antalet mottagningsbesök inom primärvården minskar	7
Analys av primärvården.....	10
Utvecklingen inom den öppna specialistvården	12
Antalet mottagningsbesök ökade under 2019	12
Analys av den öppna specialistvården	14
Utvecklingen inom den slutna specialistvården	15
Antalet avslutade vårdtillfällen minskade under 2019.....	15
Analys av den slutna specialistvården	17

Inledning

Region Västernorrland ska erbjuda en god och nära hälso- och sjukvård samt bidra till en god och jämlik hälsa hos befolkningen.

Detta är en kortversion av regionens nya vårdstatistikrapport, som utgår från invånarperspektivet. Innehållet i sammanfattningen och de tre analysavsnitten är desamma som i huvudrapporten. För vissa delar av det som diskuteras finns stöd enbart i huvudrapporten. I kortversionen presenteras till exempel ingen statistik avseende diagnosavsnitt, länsverksamheter vid besök eller avdelningar vid inskrivning. Till skillnad mot huvudrapporten är analysavsnitten i kortversionen separerade och placerade i anslutning till redovisningen av resultat för respektive område. Kortversionen saknar referenslista och bilaga.

Syftet med rapporten är att beskriva och analysera utvecklingen inom regionens hälso- och sjukvård, skapa överblick och jämföra invånarnas vårdkonsumtion i länets olika kommuner, samt utifrån kön och ålder.

Rapporten har tagits fram av Elisabeth Henrysdotter, utredare vid Planering och uppföljningsenheten inom Region Västernorrland. Ansvarig chef har varit Hanna Wahlund.

Invånarna i Västernorrlands län

Befolkningens storlek och ålderssammansättning har, liksom socioekonomiska faktorer, inverkan på behovet av vård.

Tabellen nedan visar antalet invånare i länets kommuner.¹

Antal invånare per kön och kommun, 31 december 2018

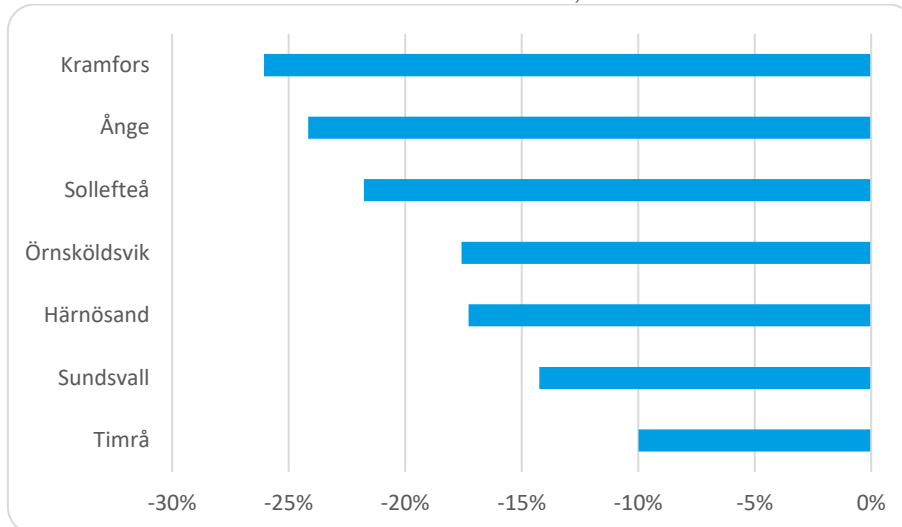
	Antal kvinnor	Antal män	Totalt
Härnösand	12 558	12 562	25 120
Kramfors	8 961	9 462	18 423
Sollefteå	9 631	9 869	19 500
Sundsvall	49 275	49 575	98 850
Timrå	8 862	9 198	18 060
Ånge	4 520	4 891	9 411
Örnsköldsvik	27 702	28 387	56 089
Totalt i länet	121 509	123 944	245 453

Timrå kommun skiljer sig från länets övriga kommuner genom att åldersgruppen 65–69 år har minskat mest under perioden (18 procent). I övriga kommuner har åldersgruppen 20–24 år minskat mest.

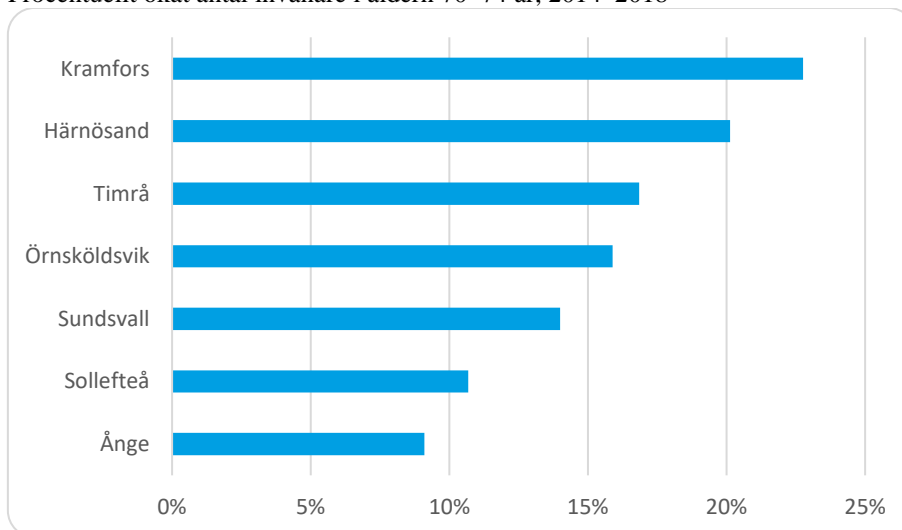
---

¹ Statistiska Centralbyrån (SCB). *Folkmängd efter region, civilstånd, ålder och kön.*

Procentuellt minskat antal invånare i åldern 20–24 år, 2014–2018

Procentuellt ökat antal invånare i åldern 70–74 år, 2014–2018

Stora skillnader i demografisk försörjningskvot

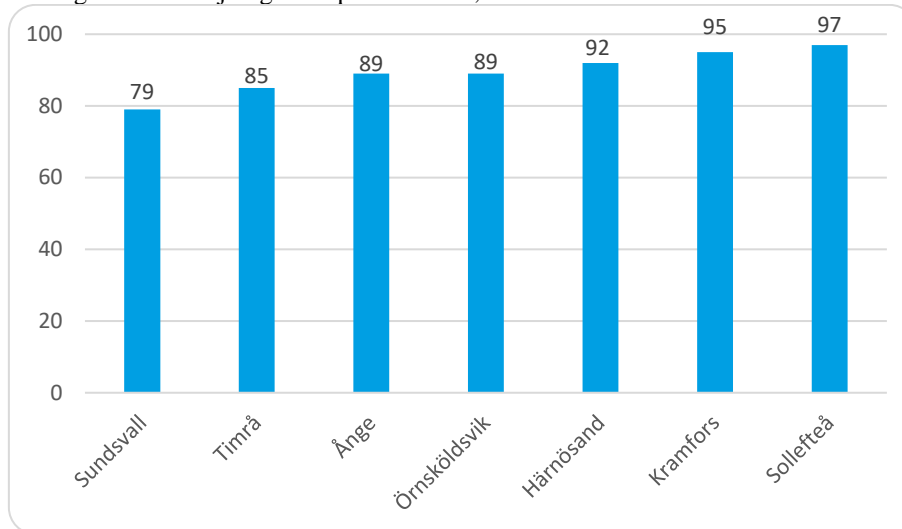
Sundsvalls kommun har den klart lägsta demografiska försörjningskvoten² i länet. Kvoten visar försörjningsbördan för den del av befolkningen som är i arbetsför ålder (20–64 år). Ju högre kvot desto tyngre är försörjningsbördan.

---

² Kvoten beräknas utifrån summan av antalet personer i åldern 0–19 år och antalet personer i åldern 65 år eller äldre dividerat med antalet personer i åldern 20–64 år, multiplicerat med 100.

Den 31 december 2018 var den demografiska försörjningskvoten 76 i hela riket. Detta kan jämföras med den genomsnittliga kvoten på 86 för hela Västernorrlands län. På 100 personer i åldern 20–64 år i länet finns 86 personer som är yngre eller äldre.

Demografisk försörjningskvot per kommun, 31 december 2018

Svag ökning av andelen högutbildade i länet

Andelen högutbildade³ i länet har ökat marginellt, från 16 procent under 2014 till 17 procent under 2018. Under samma period ökade andelen högutbildade i hela riket från 20 procent till 22 procent.⁴

Skillnaderna är stora mellan kvinnor och män. Andelen högutbildade kvinnor i länet har ökat från 20 procent till 22 procent medan andelen högutbildade män ökat från 11 procent till 12 procent.

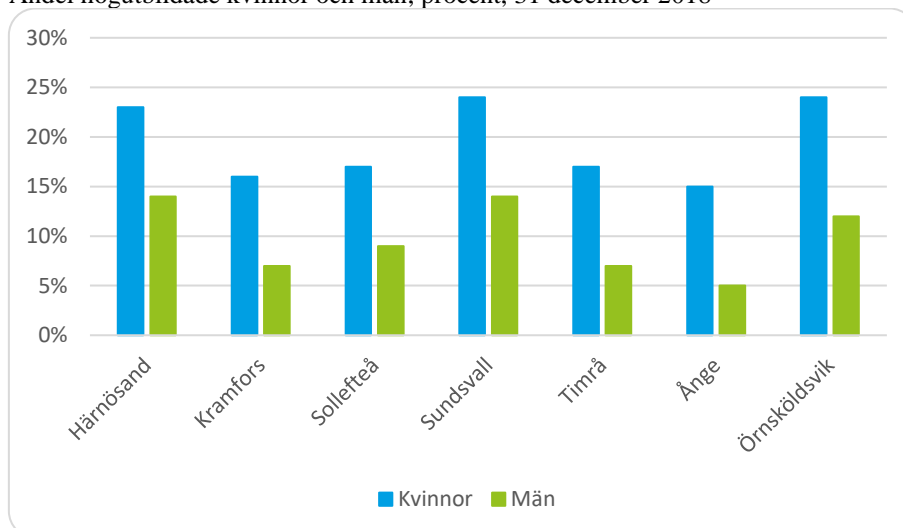
Andel högutbildade per kommun, 31 december 2018

Kommun	Andel högutbildade
Härnösand	18 %
Kramfors	12 %
Sollefteå	13 %
Sundsvall	19 %
Timrå	12 %
Ånge	10 %
Örnsköldsvik	17 %

³ Med ”högutbildade” avses personer med eftergymnasial utbildning som är 3 år eller längre.

⁴ Statistiska Centralbyrån (SCB). *Befolkning 16–74 år efter region, utbildningsnivå, ålder och kön.*

Andel högutbildade kvinnor och män, procent, 31 december 2018

Utvecklingen inom primärvården

Primärvård är en del av den öppna hälso- och sjukvården. Alla invånare som fyllt 16 år kan fritt välja hälso-/vårdcentral. Folkbokförda i Västernorrland blir automatiskt listade vid en hälso-/vårdcentral i närheten av sin bostad. De kan också själv välja att lista sig på en annan hälso-/vårdcentral.

Antal listade per kommun, december 2018

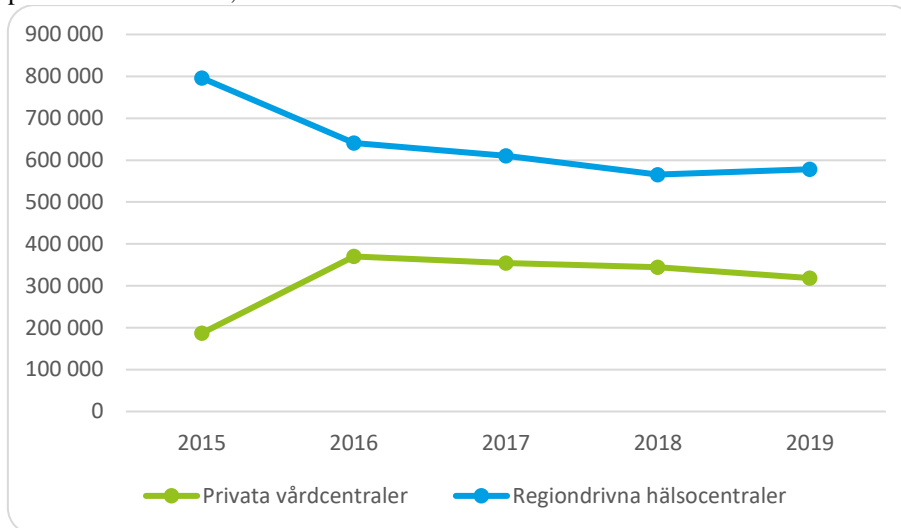
	Totalt antal listade	Antal folkbokförda i kommunen
Härnösand	25 041	25 120
Kramfors	18 551	18 423
Sollefteå	19 139	19 500
Sundsvall	100 413	98 850
Timrå	16 640	18 060
Ånge	9 176	9 411
Örnsköldsvik	56 079	56 089

I Kramfors och Sundsvall är antalet listade i kommunen fler än antalet folkbokförda.

Antalet mottagningsbesök inom primärvården minskar

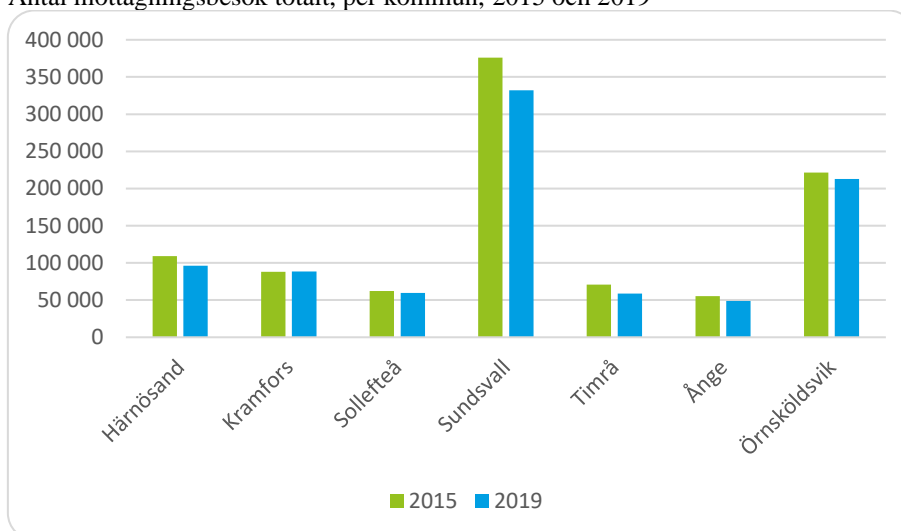
Under 2019 gjordes 897 000 mottagningsbesök inom primärvården i länet. Det var 86 000 färre jämfört med 2015, vilket motsvarar en minskning med 9 procent.

Antal mottagningsbesök, fördelade på regiondrivna hälsocentraler och privata vårdcentraler, 2015–2019

Mellan 2015 och 2016 nästan fördubblades antalet mottagningsbesök vid privata vårdcentraler medan de minskade med 20 procent vid regiondrivna hälsocentraler.

Antal mottagningsbesök totalt, per kommun, 2015 och 2019

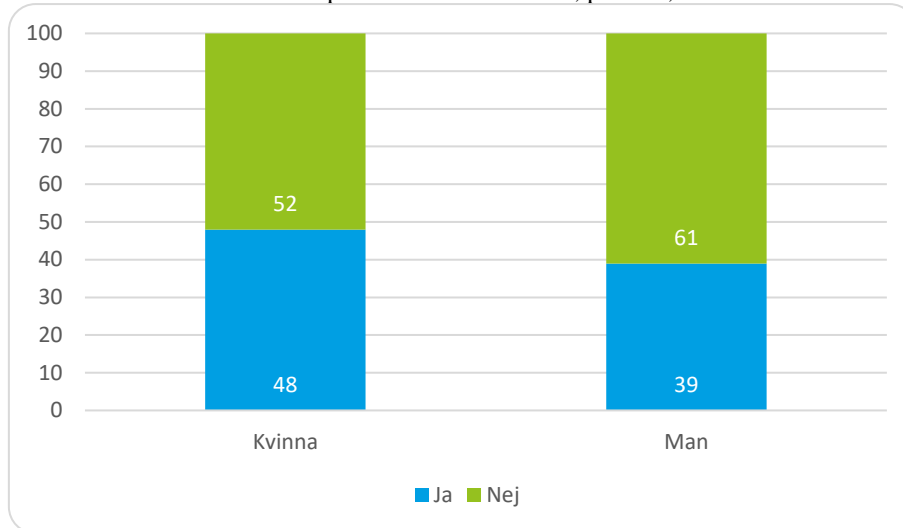

Antalet mottagningsbesök har minskat inom samtliga kommuner utom Kramfors, där de i stället ökat med 200 besök.

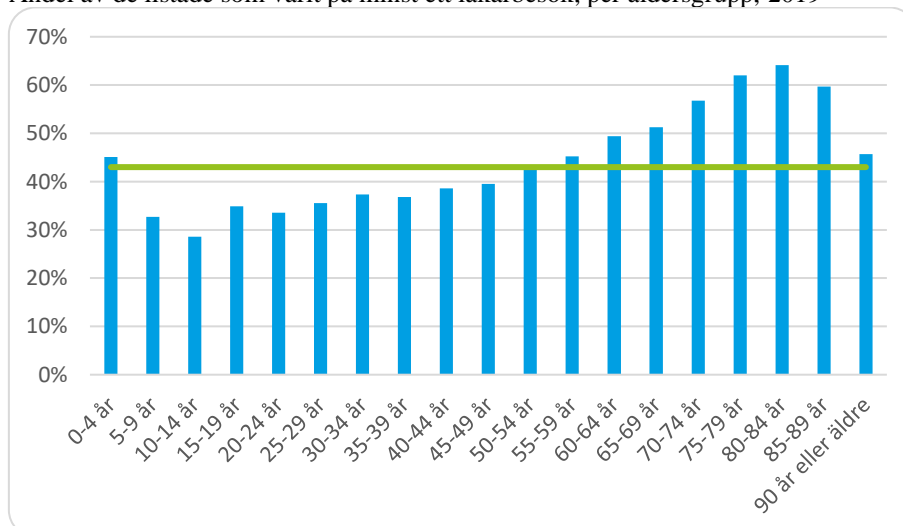
Av samtliga listade i Västernorrland har 43 procent varit på minst ett läkarbesök inom primärvården under 2019.

Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per kön, 2019

Skillnaden mellan kvinnor och män är stor. Bland de listade kvinnorna har 48 procent varit på minst ett läkarbesök under 2019, motsvarande andel bland männen är 39 procent.

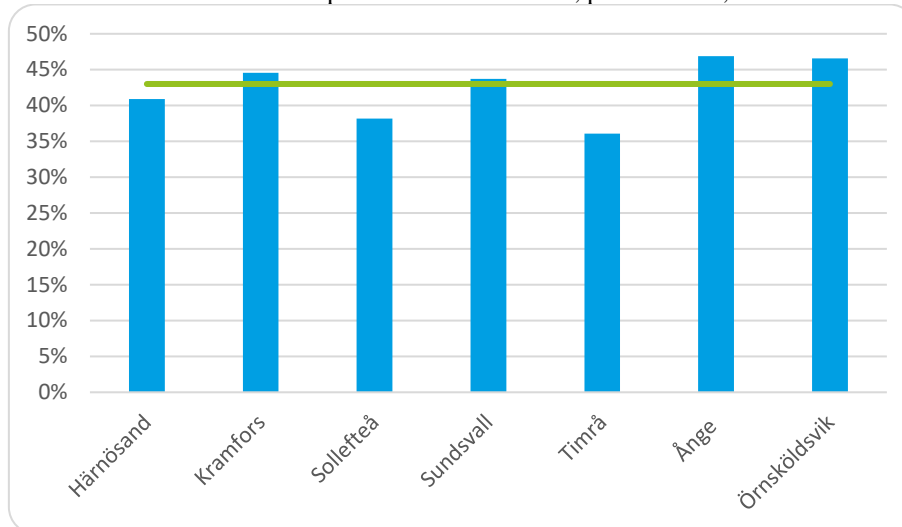
Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per åldersgrupp, 2019 ¹

¹ Den gröna linjen visar andelen för samtliga listade i länet.

Generellt sett ökar andelen som varit på läkarbesök med stigande ålder.

Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per kommun, 2019

Analys av primärvården

Generellt sett har antalet listade i kommunerna förändrats i takt med folkmängden. Detta gäller i samtliga kommuner utom Timrå, där antalet listade minskat trots att folkmängden i princip varit oförändrad eller snarare ökat något. Detta skulle kunna bero på att invånarna väljer att lista sig i en annan kommun. Åldersgruppen 20–24 år har minskat i betydligt mindre utsträckning än i övriga kommuner samtidigt som åldersgruppen 25–29 år är den som ökat allra mest i Timrå kommun. Sett till hela länet har åldersgruppen 70–74 år ökat mest.

Bland de regiondrivna hälsocentralerna har antalet listade ökat mest vid Ankaret och Gilleberget medan det minskat mest vid hälsocentralen Centrum i Sundsvall och vid hälsocentralen Nacksta. Bland de privata vårdcentralerna har antalet listade ökat mest vid Sidsjö och St Olof medan det minskat mest vid Sundsvalls vårdcentral. Tillgängligheten spelar stor roll för vilken hälso- eller vårdcentral som invånarna väljer eller väljer att byta till.

Antalet mottagningsbesök inom primärvården har minskat inom länets samtliga kommuner utom Kramfors, där besöken i stället ökat. Generellt sett ökar behovet av vård med stigande ålder, särskilt från 70 års ålder. Kramfors kommun har länets största ökning av antalet invånare i åldern 70–74 år, den näst högsta demografiska försörjningskvoten samt högst andel invånare i åldern 65 år eller äldre. Kommunen har också en låg andel högutbildade (12 procent). På gruppnivå har personer med hög utbildningsnivå bättre hälsa än övriga.

Kvinnor mer benägna än män att söka läkarvård

Totalt sett har 43 procent av länets listade varit på minst ett läkarbesök inom primärvården under 2019. Kvinnorna är mer benägna än männen att söka läkarvård. Bland kvinnorna har 48 procent varit på läkarbesök, att jämföra med 39 procent bland männen. Detta talar emot det generella antagandet att högre utbildningsnivå ger bättre hälsa. Kvinnorna har en avsevärt högre andel högutbildade än männen, 22 procent jämfört med 12 procent, men söker läkarvård i högre grad. Kvinnor och män sökte vanligtvis läkarvård inom samma tio diagnosavsnitt. Diabetes liksom skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker var dock vanligare bland männen medan neurotiska, stressrelaterade och somatoforma syndrom var vanligare bland kvinnorna.

Av kanske mer naturliga skäl skiljer sig de mest förekommande diagnosavsnitten åt mellan olika åldersgrupper. Bland de yngsta (under 20 år) var akuta infektioner i övre luftvägarna vanligast. Dessvärre ser man i undergruppen 15–19 år att neurotiska, stressrelaterade och somatoforma syndrom finns med bland de tio vanligaste. Det sistnämnda diagnosavsnittet var vanligast förekommande i åldrarna 20–54 år, men ju högre ålder desto lägre andel. Från och med 60 års ålder fanns neurotiska, stressrelaterade och somatoforma syndromen inte med bland de tio vanligaste. Detta skulle kunna tyda på att problemen är vanligare under arbetslivet. I stället var hypertoni-sjukdomar (högt blodtryck och därmed sammanhängande sjukdomar) vanligast att söka läkarvård för under 2019 i åldrarna 60 år eller äldre.

En jämförelse mellan kommunerna visar att andelen som sökt läkarvård på grund av psykiska problem under 2019 var högst bland listade i Timrå kommun och Ånge kommun (8 procent vardera). Båda dessa kommuner har relativt hög andel av befolkningen i arbetsför ålder (54 respektive 53 procent). I Härnösands, Kramfors och Sollefteå kommun är andelen i arbetsför ålder något lägre (51–52 procent) och där var andelen listade som sökt läkarvård för psykiska besvär 3–4 procent. I detta resonemang sticker Örnsköldsviks kommun ut på ett positivt sätt med 53 procent av befolkningen i arbetsför ålder men endast 4 procent som sökt läkarvård för psykiska besvär under 2019. Skillnaderna mellan kommunerna vad gäller andel i arbetsför ålder är relativt små och psykiska besvär kan förstås ha många olika orsaker. En orsak skulle kunna vara arbetslöshet, en variabel som dock inte ingår i denna analys.

I övrigt ser vi att hypertoni-sjukdomar, akuta infektioner i övre luftvägarna samt diabetes utgjorde de tre mest förekommande diagnosavsnitten i samtliga kommuner utom Timrå och Ånge. Diabetes fanns inte med bland de tre vanligaste men däremot andra sjukdomar i mjukvävnader (i båda kommunerna) samt neurotiska, stressrelaterade och somatoforma syndrom (i Timrå kommun).

Det är viktigt att påpeka att man inte kan dra några generella slutsatser av de skillnader som finns mellan kommunerna i denna rapport. Resultatet visar hur det såg ut under just 2019. Kommande årliga rapporter får visa om skillnaderna var temporära eller inte.

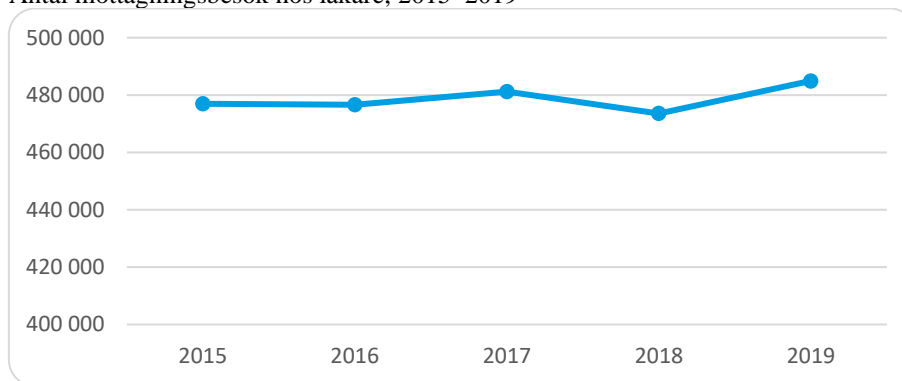
Utvecklingen inom den öppna specialistvården

Med öppen specialistvård avses vård som ges på sjukhus utan att man behöver läggas in. I Region Västernorrland rekommenderas invånarna kontakta sin hälso-/vårdcentral för hänvisning till rätt specialistvård. De kan även själva kontakta berörd mottagning, någon remiss krävs inte.⁵

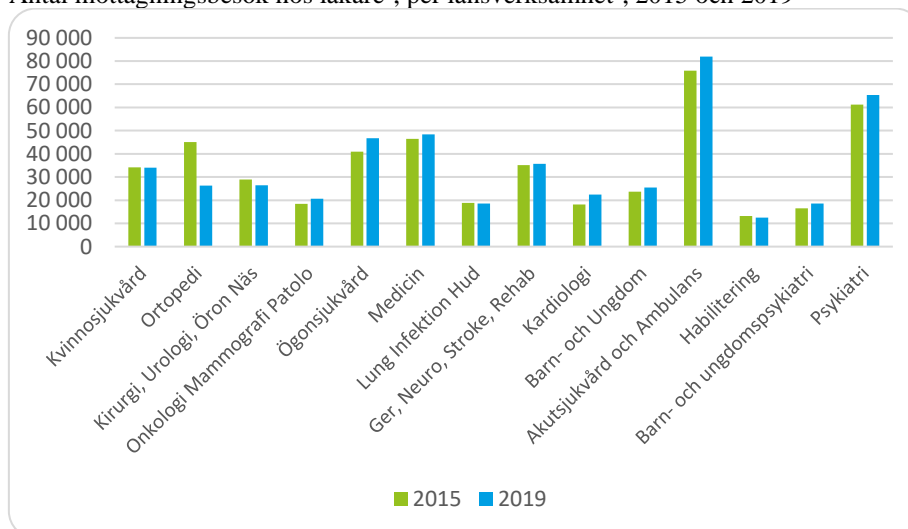
Antalet mottagningsbesök ökade under 2019

Det finns 17 olika länsverksamheter inom specialistvården i Region Västernorrland. I detta avsnitt presenteras statistik för 14 av dem. De länsverksamheter som har exkluderats är Röntgen klinisk fysiologi, Operation och intensivvård samt Hörselvården.

Antal mottagningsbesök hos läkare, 2015–2019

Antal mottagningsbesök hos läkare¹, per länsverksamhet², 2015 och 2019

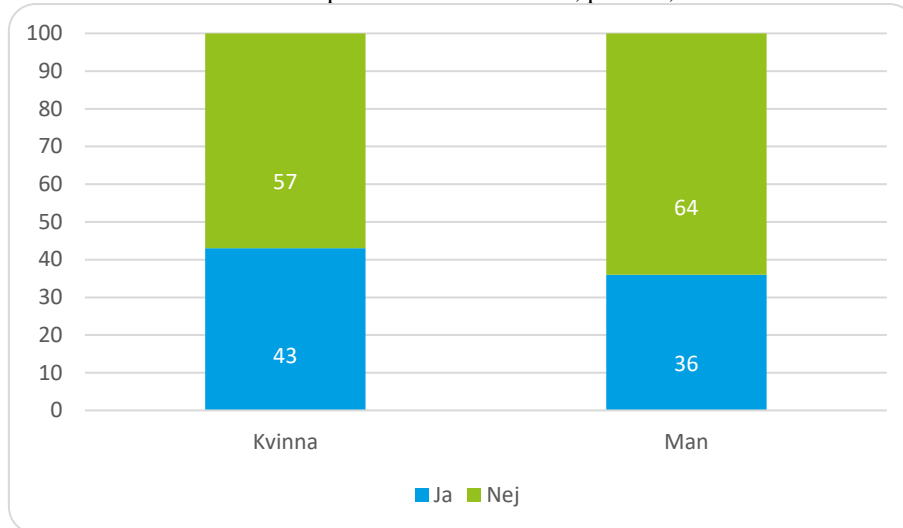

¹ Inom Akutsjukvård och Ambulans förekommer dubbelräkningar i antalet mottagningsbesök då en ny vårdkontakt registreras i de fall medicinsk specialitet byts.

² Sedan statistiken togs fram har länsverksamhet Kardiologi bytt namn till Kardiologi Klin.fys Gem sedan klin fys flyttats dit från lab. Besök vid klin fys har exkluderats ur uppgifterna i diagrammet.

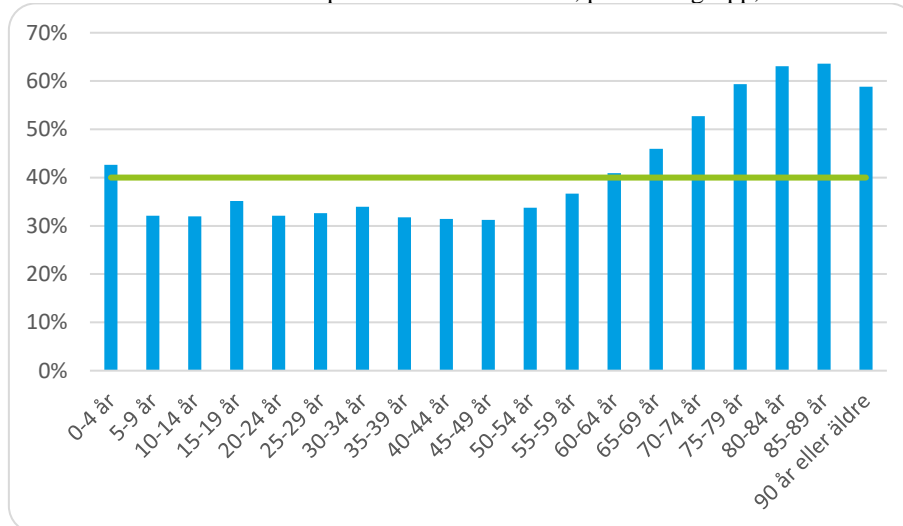
Av samtliga listade i Västernorrland har 40 procent varit på minst ett läkarbesök inom den öppna specialistvården under 2019.

Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per kön, 2019

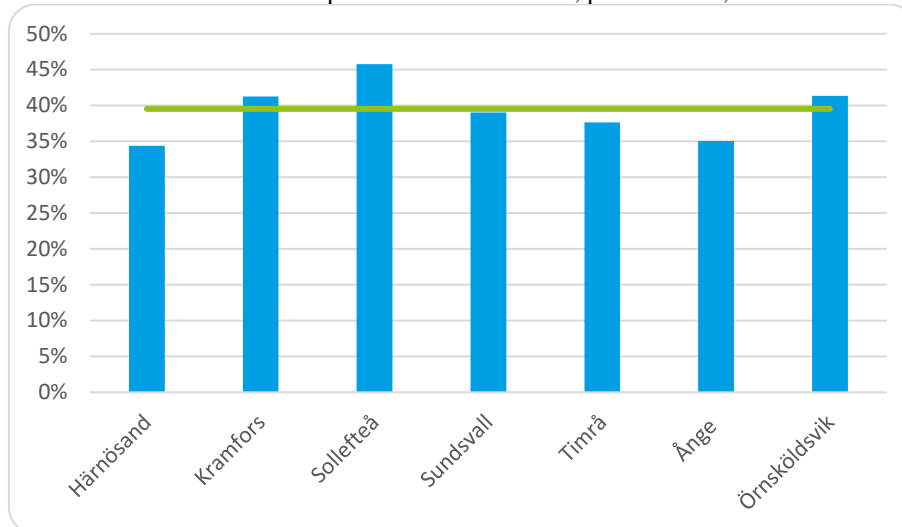
Skillnaden mellan kvinnor och män är relativt stor, dock mindre än inom primärvården.

Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per åldersgrupp, 2019

Inom samtliga åldersgrupper från 5 år till och med 59 år har mindre än 40 procent varit på ett läkarbesök. De högsta andelarna finns bland patienter i åldern 80–89 år.

Andel av de listade som varit på minst ett läkarbesök, per kommun, 2019

Analys av den öppna specialistvården

Totalt sett har 40 procent av länets listade varit på minst ett läkarbesök inom den öppna specialistvården under 2019. Kvinnorna är även här mer benägna än männen att söka läkarvård men skillnaden är inte lika stor som inom primärvården. Bland kvinnorna har 43 procent varit på läkarbesök, att jämföra med 36 procent bland männen. Kvinnor och män sökte vanligtvis läkarvård inom samma länsverksamheter, bortsett från kvinnosjukvård för kvinnorna och ortopedi för männen.

Vad gäller skillnaderna mellan olika åldersgrupper ser vi att grupperna 0–4 år och 65 år eller äldre har högre andelar än övriga bland dem som varit på läkarbesök inom den öppna specialistvården under 2019. Länsverksamheterna akutsjukvård och ambulans liksom ortopedi är bland de mest besökta inom samtliga åldersgrupper. I åldrarna 20–59 år finns kvinnosjukvård med bland de mest besökta men däremot inte ögonsjukvård. Psykiatri finns med bland de mest besökta endast i åldersgruppen 20–39 år. Om man gör bedömningen att läkarbesök inom den öppna specialistvården är lite ”allvarligare” än läkarbesök inom primärvården kan det tyda på att det främst är åldersgruppen 20–39 år som har psykiska besvär. Detta resonemang stärks också av att det inom primärvården framgick att ju yngre i åldersgruppen 20–54 år desto högre andel med psykiska besvär.

Länsverksamheterna kirurgi/urologi samt akutsjukvård/ambulans var de mest besökta bland listade i samtliga kommuner under 2019. Bortsett från i Sollefteå kommun var de fem mest besökta länsverksamheterna desamma inom samtliga kommuner. I stället för ortopedi fanns medicin med bland de mest besökta bland listade i Sollefteå. Utöver de två mest besökta länsverksamheterna inom kommunerna har länsverksamheterna på tredje–femte plats små skillnader i andelsstorlek. Ordningsföljden i respektive kommun kan därför se annorlunda ut nästa år.

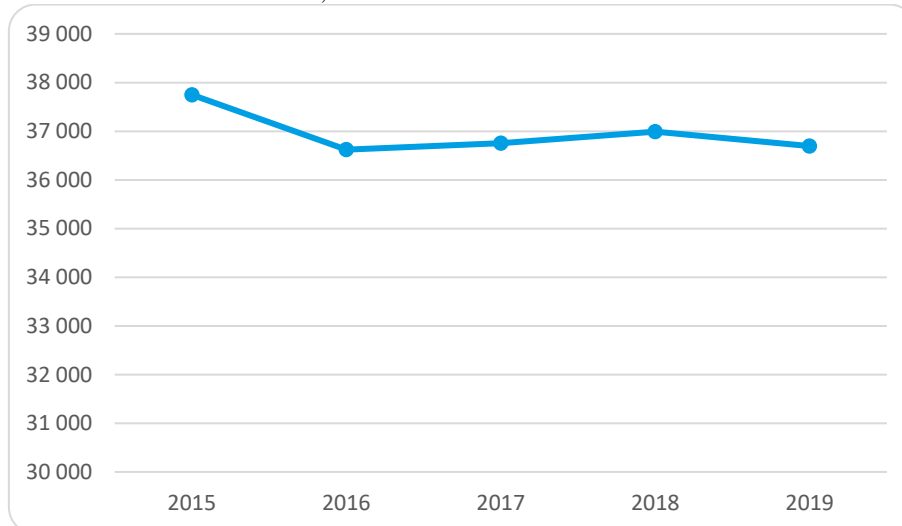
Utvecklingen inom den slutna specialistvården

Med sluten specialistvård avses vård som ges på sjukhus efter att patienten lagts in och får stanna på sjukhuset. Inom Region Västernorrland finns 19 olika avdelningar inom sluten specialistvård.

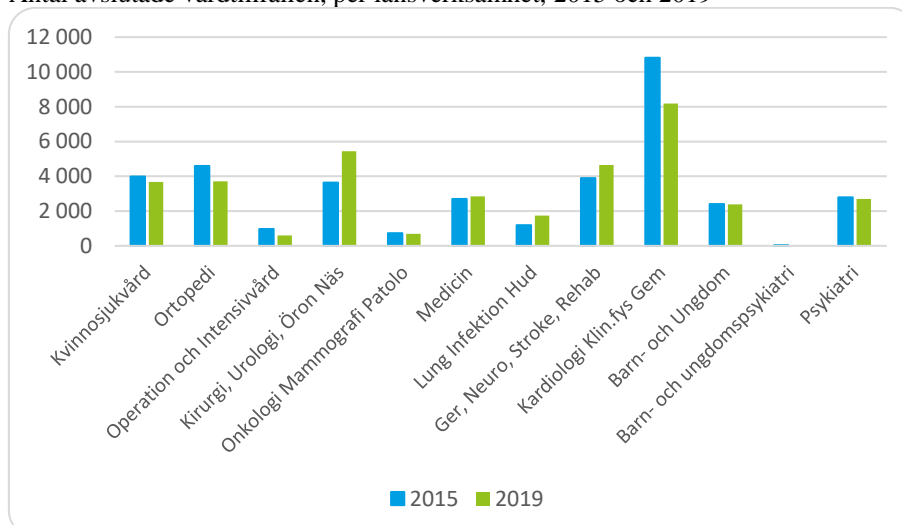
Antalet avslutade vårdtillfällen minskade under 2019

Det finns 17 olika länsverksamheter inom specialistvården i Region Västernorrland. I detta avsnitt presenteras statistik för de 12 länsverksamheter som har sluten specialistvård.

Antal avslutade vårdtillfällen, 2015–2019

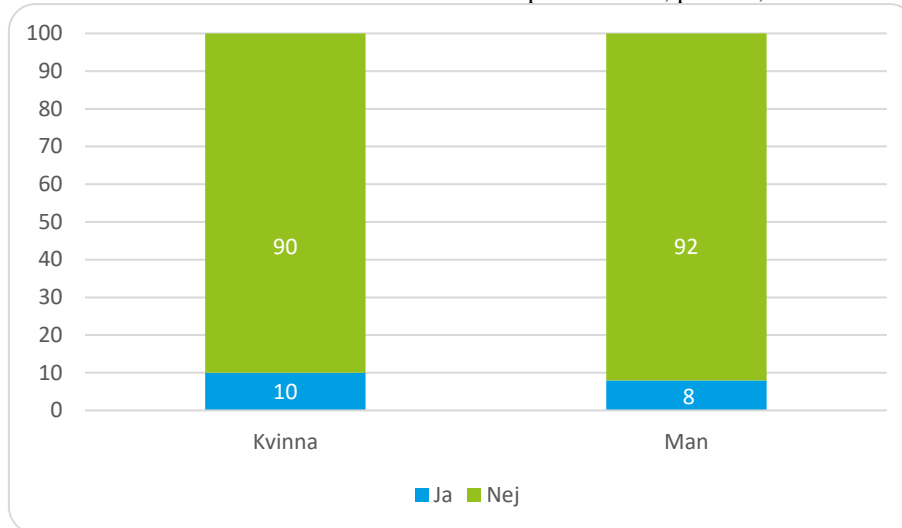

Antal avslutade vårdtillfällen, per länsverksamhet, 2015 och 2019

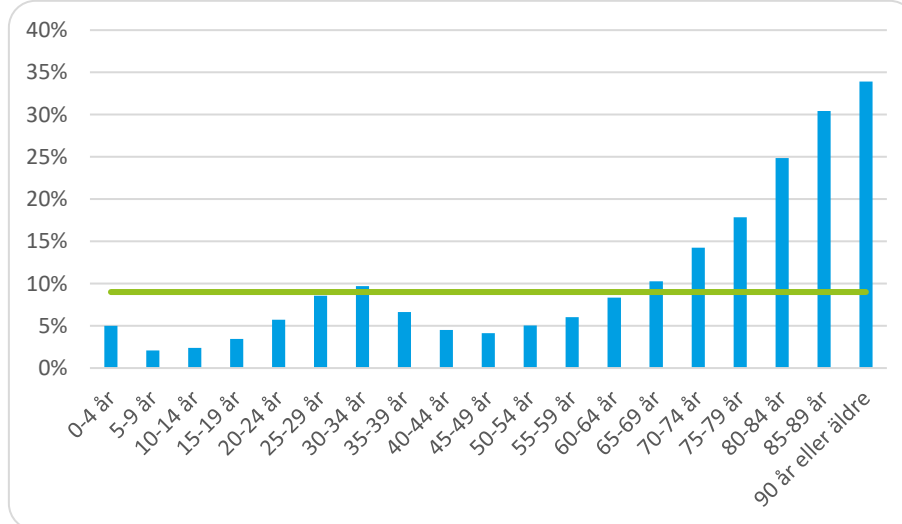
Av samtliga listade i Västernorrland har knappt 9 procent varit inskrivna i slutna specialistvård under 2019.

Andel av de listade som varit inskrivna i slutna specialistvård, per kön, 2019

Andelen är något högre bland kvinnor än bland män.

Andel av de listade som varit inskrivna i slutna specialistvård, per åldersgrupp, 2019

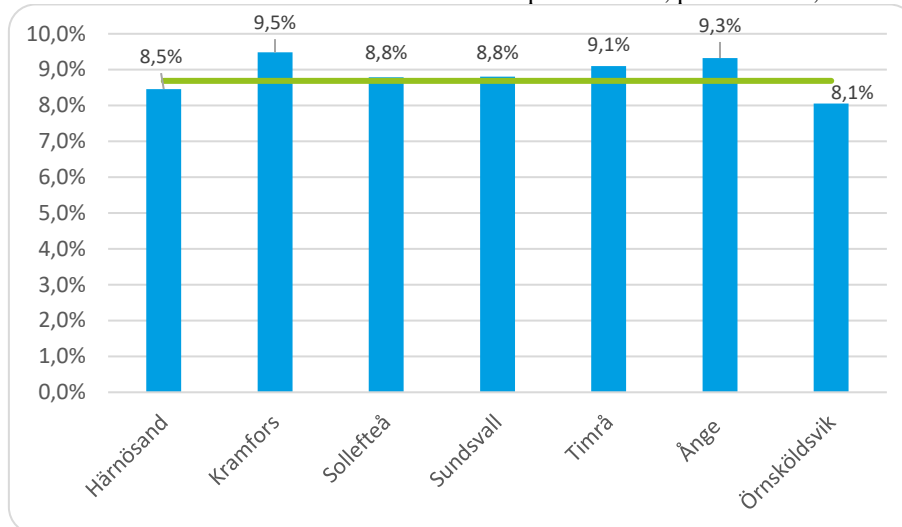

Åldersgruppen 30–34 år och patienter som är 65 år eller äldre har högre andelar än genomsnittet bland dem som varit inskrivna i slutna specialistvård under 2019. De högsta andelarna finns bland patienter i åldern 80 eller äldre.

För att kunna utläsa de små skillnader som finns mellan kommunerna presenteras diagrammets andelar med en decimal. Länets snitt blir här 8,7 procent.

Andel av de listade som varit inskrivna i slutna specialistvård, per kommun, 2019

Analys av den slutna specialistvården

Totalt sett har knappt 9 procent av länets listade varit inskrivna i slutna specialistvård under 2019. Andelen var något högre bland kvinnorna (10 procent) jämfört med männen (8 procent). De vanligaste avdelningarna för inskrivning är desamma för kvinnor och män, bortsett från BB/förlossning/gynavdelning för kvinnor och barn- och ungdomsmedicinsk avdelning för männen.

Inskrivning vid en kirurgisk eller kardiologisk avdelning fanns med bland de mest förekommande avdelningarna i samtliga åldersgrupper under 2019. Psykiatrisk avdelning fanns med i åldersgrupperna till och med 59 år. Inskrivning vid en psykiatrisk avdelning var näst vanligast i åldersgruppen 20–39 år medan det kom först på femte plats i åldersgruppen 40–59 år. Detta visar återigen att psykiska besvär är vanligast bland yngre vuxna.

Kardiologisk avdelning var vanligast att ha varit inskriven vid bland de listade i samtliga kommuner under 2019. Bortsett från Örnsköldsviks kommun var de fem mest förekommande avdelningarna desamma inom samtliga kommuner. I stället för geriatrik, stroke eller rehabavdelning fanns medicinsk avdelning bland de mest förekommande bland listade i Örnsköldsvik. Utöver att kardiologisk avdelning var vanligast förekommande inom kommunerna har avdelningarna på tredje–femte plats små skillnader i andelsstorlek. Ordningföljden i respektive kommun kan därför se annorlunda ut nästa år.